

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

*Маренич А.О., здобувач вищої освіти
Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Головною умовою здійснення імпоротної операції є ефективність, відтак, її проведення потребує дуже ретельного опрацювання. Як показує практика, недостатність техніко-економічного обґрунтування ефективності імпортних операцій, відсутність в ньому оцінок об'єктивно існуючих ризиків, а також неоптимальність схем їх проведення часто призводять до значних збитків.

Ефективність імпортних операцій багато в чому закладається на етапі планування і попередньої підготовки до проведення, а оцінюється за результатами фінансового аналізу. Останній зводиться до аналізу двох взаємопов'язаних процесів: вкладення фінансових коштів в імпортну операцію, тобто витрати; отримання доходів від імпоротної операції.

Залежно від виду імпортних операцій, ці процеси можуть відбуватися по-різному: одночасно чи за чергою, безперервно чи інтервалами, з різною швидкістю інтенсивністю, формуючи тим самим складні потоки фінансових платежів.

Інтенсивність результуючого потоку платежів формується як різниця між інтенсивністю витрат та інтенсивністю доходів у кожен період часу. Слід зазначити, що витрати і доходи, рознесені за часом, особливо для масштабних операцій, пов'язаних з інвестиціями, лізингом або давальницькою сировиною, необхідно приводити до деякого базового моменту часу. Як такий може розглядатися дата підписання зовнішньоекономічного контракту чи початку виконання операції. Процедуру приведення різночасових платежів до базового моменту доцільно здійснювати на

основі підходів дисконтування, широко застосовуваних у практиці фінансового аналізу.

Для оцінки ефективності імпорتنих операцій можуть застосовуватися загальноприйняті в практиці економічного аналізу показники результативності.

З урахуванням структури імпорتنих операцій наразі найкращим вважається аналіз їх ефективності за критерієм ефективності витрат. Це пов'язано з тим, що проміжний результат імпорتنих операцій досягається після здійснення митного очищення товару. Цей результат, що визначає згодом підсумкову ефективність всієї операції, може бути досягнутий за різних модифікацій імпорتنих операцій.

Оцінка ефективності імпорتنих операцій на підприємствах потребує організації відповідного обліку, який забезпечить отримання достовірної інформації про продажі (закупівлі) в абсолютному і натуральному виразі, а також про витрати і доходи, пов'язані з реалізацією (закупівлею) товарів на зовнішньому ринку в розрізі окремих країн.

Систематизація результатів проведеного аналізу зовнішньоторговельної діяльності комерційних підприємств-імпортерів дозволяє констатувати, що наразі відсутня порівнянність результатів і витрат при здійсненні ними імпорتنих операцій, що не забезпечує достовірну оцінку їх ефективності. Крім того, не існує єдиних критеріїв оцінки ефективності для різних користувачів і рівнів управління економічних суб'єктів. Так, держава, власники, інвестори, менеджери переслідують свої фінансові інтереси, внаслідок чого існує неоднозначність оцінки ефективності бізнесу конкретної організації. Разом з тим існує і загальний інтерес, що їх об'єднує, – зростання ефективності діяльності в цілому, для оцінки якої необхідне формування цілісної системи критеріїв фінансового і нефінансового характеру і використання адекватних методів і методик економічного аналізу.

Зазначимо також, що об'єктивна оцінка досягнутого рівня ефективності імпорتنих операцій та її динаміки буде недостатньою без установлення і кількісного виміру впливу різних чинників. Звідси випливає, що аналіз ефективності імпортного бізнесу можливий лише на основі комплексного дослідження показників економічного зростання.

Спираючись на поняття економічної ефективності, пропонується система показників оцінки ефективності імпорتنих операцій, яка включає три групи [1-3].

Показники першої групи характеризують динаміку імпорتنих операцій і дають кількісну оцінку економічного ефекту імпортної діяльності підприємства.

Коефіцієнт зміни обсягу імпорту, частка нових товарів в імпорті, частка імпорту в загальній стоїмо-сті товару враховують вплив таких чинників, як кіль-кість імпортного товару, контрактні ціни, собівартість товару, що дає можливість визначити їх вплив на економічний результат імпортної діяльності за допомогою факторного аналізу.

- вартісний обсяг імпорту (характеризує вартісний обсяг закупівель на зовнішніх ринках);

- коефіцієнт зміни обсягу імпорту (характеризує динаміку імпорتنих закупівель);

- частка імпорту в загальній вартості товару (характеризує рівень продажів імпортного товару в загальному обсязі товару);

- частка імпортного товару на внутрішньому ринку (характеризує рівень присутності підприємства у відповідному сегменті внутрішнього ринку – регіонального, галузевого тощо);

- частка нових товарів в імпорті (характеризує рівень поновлення імпортного асортименту);

- коефіцієнт продажів імпортного товару (характеризує співвідношення темпів зміни імпорту і продажів підприємства).

Показники другої групи характеризують економічний ефект від імпорту товарів, що виражається у розмірі та частці прибутку від імпортованих операцій в загальному фінансовому результаті підприємства-імпортера:

- прибуток від продажів імпортованого товару на внутрішньому ринку;

- коефіцієнт зміни прибутку (характеризує динаміку прибутку, отриманого від продажу імпортованого товару на внутрішньому ринку);

- частка прибутку від імпорту в загальному прибутку підприємства, отриманому від основної діяльності (характеризує роль імпорту в досягненні кінцевого результату від усієї економічної діяльності);

- економічний ефект імпорту з метою продажу імпортованого товару на ринку (характеризує кінцевий результат діяльності підприємства-імпортера).

Показники третьої групи дають оцінку економічній ефективності імпортованої діяльності на основі показників рентабельності й ефективності імпортованої операції:

- рентабельність витрат (характеризує рівень прибутку з гривні витрат на закупівлю імпортованого товару);

- рентабельність продажів (характеризує рівень прибутку, одержуваної з гривні продажів імпортованого товару);

- коефіцієнт ефективності імпортованої операції (характеризує економічну ефективність імпортованого контракту).

Таким чином, наведена система показників дозволить комплексно оцінити ефективність імпортованих операцій підприємства і може бути використана для аналізу і контролю.

Перелік посилань:

1. Вічевич А. М., Максимець О. В. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Львів : Афіша, 2004. 140 с.

2. Дурицька Г. В. Проблеми комплексної оцінки зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Регіональна економіка*. 2007. № 4. С. 209-217.

3. Логистика, эффективность и риски внешнеэкономических операций / К. В. Захаров и др. Киев : Эльга, Ника-Центр, 2004. 360 с.